

TEKNOLOGI TIL SJOV OG FORNØJELSE

**Seminar og årsmøde på Erhvervsarkivet, Vester Allé 12, Aarhus
Lørdag den 15. september 2012, kl. 10.00 – 17.00**

Hvorfor skal det være så trist og alvorligt det hele? Det gælder som bekendt for alle mennesker, at man skal holde sig munter, og til det formål har teknologien adskilligt godt og skidt at tilbyde forbrugerne. De stressede sundhedsarbejdere svæver væk i en sky af tobaksrøg, mens arbejderen drukner sin tristesse over det monotone og ensformige industriarbejde på bunden af en flaske øl. Længslen efter morskab, spænding og ophidsende oplevelser kan dækkes med alt fra farligt forbrug af nydelsesmidler til en forlystelsestur i byen, eller fra pornosurfing på nettet til de årlige rejseoplevelser man deler med titusindvis af andre forbrugere. Med måde er som bekendt alting godt, men anskuet lidt fra oven antager alle disse folkelige fornøjelser, forlystelser og fritidsaktiviteter et klart fordristisk præg af teknologisk styret massekonsumtion.

I samarbejde med Erhvervsarkivet sætter Dansk Teknologihistorisk Selskab i fem interessante foredrag spot på **Teknologi til sjov og fornøjelse** ved seminaret, der er åbent for alle. Tilmelding og betaling kan kun ske til Dansk Teknologihistorisk Selskab (se efter programmet). Max. 50 deltagere.

Vel mødt til en fornøjelig dag!

For programmet: Michael F. Wagner og Kenn Tarbensen

PROGRAM

10.00 – 10.30:

KAFFE OG WIENERBRØD – VELKOMST

10.30 – 11.30:

John Juhler Hansen, registrator, Danmarks Industrimuseum:

PROVINSENS TOBAKSINDUSTRI, TOBAKSFREMSTILLING OG KAMPEN OM MARKEDSANDELE 1800 - 2000

Fra 1802 til 2000 var Horsens centrum for industriel fremstilling af tobaksprodukter som skrå, cigarer og røgtobak. I tobaksbranchen begyndtes i 1930 en mekanisering, der i 1960 var helt gennemført, hvorved cigarfaget som håndværk blev helt udkonkurreret. I foredraget sættes fokus på dels oplæringen og mekaniseringen inden for branchen, dels markedsføringen af tobaksvarerne og den deraf følgende konkurrence imellem tobaksfabrikkerne. Danmarks tre største tobaksfabrikker fusionerede i 1961 i Skandinavisk Tobakskompagni, som 20 år senere totalt dominerede dansk tobaksindustri. Da var det slut for byens største tobaksfabrik, Petersen & Sørensen, der var i drift fra 1865 til 1980. Men stafetten var da videreført med en anden, ny fabrik for røgtobak, der åbnede i 1975 og var i drift i Horsens til år 2000.

11.30 – 12.30:

Steffen Toft Spiele, historiker, Aarhus Universitet:

ØLLET – PRODUKTION OG MARKETING SIDEN 1850

Den moderne danske bryggeriindustri startede i 1847 med Carlsberg, der hurtigt blev efterfulgt af bryggerier for bayerske øl i mange danske provinsbyer, hvor de lokale, "håndbryggede" hvidtøl efterhånden blev fortrængt. I slutningen af 1870'erne udviklede Emil Chr. Hansen gæreprocessen, der skaffede ham berømmelse verden over. Rundt om i Danmark satte de lokale bryggerier deres lokale præg på "byens øl", men det gjaldt meget mere i marketing end i teknologisk udvikling. Lokalpatriotismen kom i front – og som tiden gik, blev bryggeriets, byens og egnens historie meget vigtige reklamemæssige faktorer, ja, så meget, at der f.eks. stadig brygges Top, Thor og Albani, bare ikke i Aarhus, Randers og Odense. Koncentrationstendensen i dansk bryggeriindustri udfordres nu af mange, mindre mikrobryggerier, der i markedsføringen ikke blot spiller på det lokalpatriotiske og "historiske", men også på at være "håndbryggede", altså en tilbagevenden til gammelt håndværk, og som vinder betydeligt indpas i dansk detailhandel.

12.30 – 13.30:

FROKOST – DTS CLASSIC

13.30 – 14.30:

Poul Porskær Poulsen, historiker, fhv. arkivar, Vejle:

FRA KARRUSEL TIL STORSKÆRM – 150 ÅRS FORLYSTELSESLIV I VEJLE

Med Vejle som case beskrives forlystelseslivets udvikling i en dansk provinsby med vægt på udbredelse af morskab gennem nye teknologier. For 150 år siden havde man været henvist til den mekaniske karrusel ved de halvårlige krammarkeder, men i anden halvdel af 1800-årene dukkede nye teknologiske landvindinger frem. Fx mekaniske teatre og realistiske opstillinger af tableauer og billeder ligesom transportmulighederne forøgedes med fjordsejls og jernbane. Efter århundredskiftet dukkede de levende billeder frem – først stumme og senere med lyd på. Ved udflugtsstedet Munkebjerg blev opstillet en rullende trappe, og radio og grammofonplader vandt indpas. Fjernsynet blev den svære modstander, når vi kommer efter midten af århundredet, men forlystelsesstederne svarede igen ved at stille ”storskærme” op for at trække folk til alligevel.

14.30 – 15.00:

KAFFE OG KAGE

15.00 – 16.00:

Michael F. Wagner, lektor, dr.phil., Aalborg Universitet, formand for Dansk Teknologihistorisk Selskab:

DET BLEV EN PRAGTFULD TOUR! –REJSEBERETNINGER SOM AGENT FOR AUTOTURISME

Rejseberetninger kan læses som brugsanvisning eller manual til, hvordan man skal forberede sig til og bærer sig ad på selve rejsen. Samtidig fortæller disse beretninger læseren, hvad der venter af eventyr for enden af vejen, når den rejsende kommer frem til sit mål. På den måde er gode råd og beskrivelser af rejser en teknologi i ordets klassiske forstand, forstået som læren om de til rådighed stående midler og deres rette anvendelse til at opnå et bestemt mål. Målet med turistreisen er at få nye oplevelser, finde adspredelse og måske blive klogere på verden og sig selv i mødet med det fremmede, som allerede virker lidt bekendt, når man har læst beretninger om stedet og fået lyst til at være der selv. Midlet til rejsen er de redskaber og den teknik turisten må betjene sig af for at opnå den ønskede mobilitet. For autoturismen gælder det, at en række tekniske forhold, infrastrukturer og betingelser for service skal være til stede for at kunne gennemføre rejsen i automobil. Friheden til selv at bestemme rejsen uafhængigt af andre skaber straks en ny form for afhængighed af andre. Foredraget vil komme ind på en række af autoturismens paradokser læst gennem rejseberetninger.

16.00 – 17.00:

Jesper Meyer Christensen, cand. mag., arkivar, Erhvervsarkivet:

PORNOGRAFI – FRA SMALFILM TIL SMARTPHONE

Porno er kommet for at blive. Siden pornografiens frigivelser i 1967 (tekst) 1969 (billeder) har de medietyper, hvorigennem pornografien er nået ud til forbrugerne på, gennemgået en markant udvikling. Først var markedet begrænset til pornobutikker og sexbiografer, der udbød magasiner og smalfilmsforevisning, så kom videofilm med bl.a. en heftig kamp mellem VHS, Betamax og Video2000, og senest har pornografien udviklet sig til en global, anarkistisk og internetbaseret forretning, der til stadighed formår at tilpasse sig nye medietyper såsom iPhones og tablets.

17.00 – 17.30:

GENERALFORSAMLING

Kun for medlemmer af Dansk Teknologihistorisk Selskab. Se særskilt dagsorden.

18.00:

MIDDAG

På restaurant i Aarhus midtby. Stedet meldes ud senere.

TILMELDING

Tilmelding bedes foretaget ved betaling af deltagergebyr til Dansk Teknologihistorisk Selskab. Selskabets medlemmer betaler 150 kr. for deltagelse, inkl. kaffe og frokost, og 400 kr. inkl. middag. Andre betaler 200 kr. for deltagelse, inkl. kaffe og frokost, og 450 kr. inkl. middag. Drikkevarer ved middagen betaler deltagerne selv. **Sidste frist for tilmelding og betaling er mandag den 3. september 2012.**

Betaling skal ske til selskabets bankkonto i Danske Bank: 0981-0978817. Husk at angive navn og adresse. Henvendelse til selskabets kasserer, Henrik Knudsen, Aarhus Universitet, kan ske pr. mail: henrik.knudsen@ivs.au.dk.

Eventuelle programændringer kan ses på www.teknologihistorie.dk

Ved seminaret tilbyder Erhvervsarkivet bogudgivelser til favorable kontantpriser!

STATENS ARKIVER

ERHVERVSARKIVET